

הבטחון בהקב"ה הוא כלי הזיין הגדול והחזק ביותר כדי להינצל מכל פגע ומחלה, אפי' כשמדת הדין מקטרגת!

בשביל ישראל, והיאך לא ידעו ויבינו שיבקע הים רק בשביל ישראל, וכשיבואו הם לתוכו ישוּבו המים וישטפו כמו שהיה באמת.

"רק חפץ הקב"ה לעשות להם בחירה וחשק, שיבחרו לעצמם לבוא לתוך הים אחרי בני ישראל, לזה העמיד הקטרוג למעלה ברגע קטן לעורר בלבם החשק, ואף על גב דאינהו לא חזי מזלייהו חזי, כי כן הוא דרך הטבע מבני אדם, כל מה שנדברים למעלה הוא מרגיש למטה בהתעוררות מלעילא לתתא בין לרעה בין לטובה, ויסברו שהשעה משחקת להם, ויעלה דעתם לקפוץ אל הים, ויהיה להם בזה בחירה ורצון, ובוזה משגיא לגוים ויאבדם (איוב יב, כג), ולא נשאר בהם עד אחד," עכלה"ק.

ובזה מבאר בספר לב אליהו את פרשתינו, וכותב בזה"ל: "כתוב במדרש על הפסוק שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה' (תהלים קל, א), ושואלים חז"ל, 'מעומק' היה צריך לכתוב ומהו 'מעמקים', ומשיבים שני עומקים יש בלב, אחד מעבירות ואחד מהמצות, פירוש אם אדם עבר עבירות וכגמולו ישולם לו ביסורים ופורעניות, הרי הוא מתעורר בעומק לבו ומתחרט על עוונותיו וצועק אל ה', בקריעת ים סוף היו ישראל מוקפים מצד אחד מדבר והשני ים, והנה מצרים נוסע אחריהם ויצעקו בני ישראל אל השם, ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו."

"ואחז"ל אמר הקב"ה למשה אין הדבר תלוי בי אלא בכם, כלומר ישראל עומדים בסכנה גדולה, לא סכנת הים אלא סכנת המקטרגים למעלה, שאומרים הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי ע"ז, הללו מגלי עריות והללו מגלי עריות, והקב"ה קבע חק בבריאה שאם יקטרג המקטרג ישמעו טענותיו פי כל דרךיו משפט (דברים לב, ד), ואם לא ישמעו אליו יטעון להקב"ה א"כ למה בראת אותי, וזהו שאמר הקב"ה אין הדבר תלוי בי אלא בכם."

"דבר אל בני ישראל ויסעו (שמות יד, טו), זהו העצה לסתום פי המקטרגים שיסעו בתוך הים, ובמסירות נפש זו יבקע הים אח"כ, וכיון ששמעו בני ישראל קפצו שבט יהודה לתוך הים ושבט בנימין אחריהם, ואחז"ל שנכנסו עד יריכיהם בים ולא נבקע, והלכו עד בטניהם ולא נבקע, עד צואריהם ועדיין לא נבקע, כיון שראו שעוד מעט ומגיעים לתוך פיהם, התחילו לצעוק אל הקב"ה ואמרו, הושיעני אלקים כי באו מים עד נפש (תהלים סט, ב) אז נבקעו המים, בטחו בהשי"ת ועשו כאשר ציום, לכן זכו שתראה היבשה בתוך הים."

"וזה שכתוב ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה (שמות יד, טז), קאי על שבט יהודה ובנימין, שהלכו בתוך הים עד צוואריהם ואח"כ נעשה יבשה, ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים' זה קאי על בני ישראל שלא הלכו עד שנבקע הים ונעשה יבשה."

"ועפ"ז מובן שבפסוק השני מסיים הכתוב והמים להם חומה מימין ומשמאלם (שמות יד, כב), ואחז"ל 'חמה' בלא וא"ו לשון כעס, שהעלו עליהם חרון אף על שלא הלכו מקודם, משא"כ שבט יהודה ובנימין שקפצו לתוך הים, כתוב ומים להם חומה בוא"ו."

« מה פי' השאלה 'מה תצעק אלי' רק על מי יצעקו אם לא אל ה'?! »

כתיב בפרשתינו ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו (שמות יד, טו), והקשה האור החיים הק' בזה"ל: "וקשה, למול מי יצעק אם לא אל ה' אלוקיו, ובפרט בעת צרה כדכתיב קראתי מצרה לי (יונה ב, ג), מן המצר קראתי יָהּ (תהלים קיח, ה).

ומבאר האור החיים הק' בזה"ל: "אכן יתבאר הענין על פי מאמרם ז"ל (שמ"ר כא, ז), שישראל היו נתונים בדין, מה אלו עובדי עבודה זרה אף אלו עובדי עבודה זרה, ודבר ידוע הוא כי כח הרחמים הוא מעשים טובים אשר יעשה האדם למטה, יוסיפו כח במדת הרחמים, ולהפך בר מינן ימעיטו הכח, והוא אומרו (דברים לב, יח) צור ילדך תשי (עי' ספרי האזינו שי"ט).

"והנה לצד שראה אל עליון כי ישראל קטרגה עליהם מדת הדין, והן אמת כי חפץ ה' לצדק ישראל, אבל אין כח ברחמים לצד מעשיהם כנזכר, אשר על כן אמר למשה תשובה נצחת 'מה תצעק אלי', פירוש כי אין הדבר תלוי בידי, הגם שאני חפץ עשות נס, כיון שהם אינם ראויים מדת הדין מונעת, ואין כח ברחמים כנגד מדת הדין המונעת."

"ואמר אליו 'דבר אל בני ישראל', פירוש, זאת העצה היעוצה להגביר צד החסד והרחמים, 'דבר אל בני ישראל' ויתעצמו באמונה בכל לבם, ויסעו אל הים קדם שיחלק, על סמך הבטחון כי אני אעשה להם נס, ובאמצעות זה תתגבר הרחמים, 'ואתה הרם את מטך', פירוש באמצעות מעשה הטוב נעשה להם הנס ובקע הים, כי גדול הבטחון והאמונה הלו להכריעם לטובה, ותמצא שכן היה, עכ"ד הק'.

« הקב"ה רצה שכלל ישראל יסמכו אך ורק על אמונתם בה! »

והדבר תמוה הפלא ופלא, איך יתכן שאחרי שהוציאם ממצרים למען קיים את שבועתו אשר נשבע לאבותינו, ולמען היטב להם ברחמים המרובים, כאמור ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו וגו' וארד להצילו מיד מצרים (שמות ג, ב-ח), אחרי כל זה בבואם לפני ים סוף ומצרים רודפים אחריהם, אם לא תהייה זכויותיהם ואמונתם מספיקות יכלו ח"ו ויאבדו.

הלא גם אחרי שחטאו חטא נורא בעגל הזהב טען משה רבינו ע"ה ואמר למה יאמרו מצרים (שמות לב, יב), ובשביל חשש חילול השם ביטל הקב"ה את גזרתו לכלות ח"ו את ישראל, וכאן היתה סכנה שהים יעמוד לפניהם, והיו זקוקים דוקא לזכויות מיוחדת כדי שינצלו, והלא הקב"ה הוא מקור החסד והרחמים, האם לא היתה מדת הרחמים מספקת להצילם, אף אם לא היתה המדה השלמה של זכות ואמונה הדרושה.

ובקדושת לוי ביאור טעם שסיבב הקב"ה סיבת קטרוג זה, וכותב בזה"ל: "ונראה שזה היה משום אבוד מצרים, כדי שיהיה להם הרחבת לב לרדוף אחר בני ישראל בתוך הים, ושם תהומות יכסימו, כי לולא כן לא היה עולה על דעתם לרדוף אחר ישראל בתוך הים, אחר שראו הניסים והנפלאות שעשה הקב"ה בהם, והכה אותם בעשר מכות במצרים הכל

מותו, מעידה התורה על אברהם והאמן בה' ויחשבה לו צדקה (בראשית טו, ו), וכתב רש"י הק': 'יחשבה לו צדקה, הקב"ה חשבה לאברם לזכות ולצדקה על האמונה שהאמן בו'.

ולכאן יש בזה תמיהה גדולה, וכמו שהק' הרמב"ן שם בזה"ל: "ואיני מבין מה הזכות הזאת למה לא יאמן באלהי אמן, והוא הנביא בעצמו, ולא איש אל ויכזב ומי שהאמן לשחוט את בנו היחיד האהוב ושאר הנסיונות איך לא יאמן בבשורה טובה".

והרמב"ן מיישב שם בזה"ל: "והנכון בעיני כי יאמר שהאמן בה' וחשב כי בצדקו של הקב"ה יתן לו זרע על כל פנים לא בצדקת אברם ובשכרו אף על פי שאמר לו שְׂכָרְךָ הֶרְבֵּה מְאֹד (בראשית טו, א)", עכ"ל.

וכדי להבין דברי הרמב"ן נקדים בפירושו הגר"א (מובא בסידור הגר"א סדר הבדלה למוצ"ש) שמפרש את מה שאומרים בתפלת נשמת כל חי 'עד הנה עזרונו רחמין ולא עזבונו חסדיך וגו' ואל תטשינו ה' אלוקינו לנצח, ומבאר על דרך משל, לאדם שלוח מחבירו אלף זהובים, וגמר עם המלוה שלא יחזיר לו את מלא הסכום בבת אחת, אלא במשך עשרה חדשים יחזיר לו כל חודש סך של מאה זהובים, וכעבור חודש אכן קיים הלוח הבטחון, והצניע את הסכום של מאה זהובים בין המשקוף לדלת ביתו של המלוה, וכך מוצא המלוה מתחת דלת ביתו מעטפה ובתוכה מאה זהובים, וכן עשה בחודש הבא עד לחודש העשירי שסיים להחזיר את מלוא הסכום.

והנה אף שבמשך עשרת חדשים היה המלווה מצפה מידי חודש בחדשו לקבלת הסכום, אבל מובן שמחודש זה והלאה אינו מחכה עוד למצוא הכסף מתחת לדלת ביתו, כי יודע הוא שעד היום קיבל רק את המגיע לו, ומהיום והלאה אין מגיע לו כולם.

וכל זה בנוגע למלוה ולוה, אבל כאשר מדובר בצדקה אין הדבר כן, שהעני המוצא מידי חודש בחדשו מאה זהובים מתחת לדלת ביתו, ויודע שהושם שם ע"י נדיב אחד טוב לב הרוצה לתמוך בו בצנעה, אזי לעולם לא יפסיק מלחכות לנדבת הנדיב, ובכל חודש וחודש יעמוד ויחכה בכיליון עיניים מתי תבוא הנדבה לביתו, בידעו שגם עד היום לא קיבל שטרם המגיע לו כי אם נדבת לב בלבד, ומדוע שתפסק הנדבה.

כמו"כ הוא בנוגע להחסדים והטובות שהאדם מקבל מאת הקב"ה, שאם האדם חושב שהכל מגיע לו בזכות פעולותיו וצדקת מעשיו, אזי בודאי יש לו לחשוש שביום מן הימים תיפסק השפעות הטובות והחסדים, שהרי אם מה שמקבל הוא מקבל בדין, אזי כשיגמור הזכויות שלו צריך להיגמר גם הטובות יחד אתם.

משא"כ אדם שיודע ומשכיל להבין, שכל מה שעושה עמו הקב"ה הכל הוא מתנת חנם מן השמים ורק מרוב רחמיו וחסדיו ית' משולחן גבוה קא זכי, ד'מי הקדמני ואשלם', אזי אין לו לחשוש שמא יפסיק הקב"ה להשפיע אליו כל הצטרותיו, שהרי מאז ומתמיד הוא מקבל רק מחמת רוב רחמיו וחסדיו ית', ולא מחמת רוב צדקותיו וישרי לבבו, וכיון שלחסדו וטובו ית' אין שום גבול ומדה, לכן אין שום סיבה שהטובה ייפסק.

וזהו כוונת הפסוק 'עד הנה עזרונו רחמין וכו' חסדיך וכו', כלומר, שכל הטובות והישועות שהיו לנו עד עתה מצד הרחמים והחסדים הם, ולכן הרינו מאמינים הלאה שאל תטשינו ה' אלוקינו וימשיכו החסדים לנצח, כי חסדי השי"ת הם ללא גבול ולעולם הם עומדים.

וזהו כוונת הרמב"ן שכ' 'ומעתה לא יירא פן יגרום החטא וכו' כי צדקת ה' ואין לה הפסק'. זהו כח של בטחון.

"הרי לפנינו ממעמקים ב' עומקים, העומק שנעשה על ידי שבת יהודה ובנימין שהאמינו בהשי"ת ובטחו בו, ויבואו בני ישראל בתוך הים, ולמדנו כמה גדול כח אמונה ובטחון, שע"ז זכו וזיכו את כל ישראל שהים יבקע לפניהם, כזה הוא הכח של תורה ומצוות, אבל יש אפשרות של עומק אחר בלבו של אדם, שהוא אמנם מאמין בה', אבל ע"י עוונותיו טומטם לבו וכהו הרגשי נפשו, רוצה להיות טוב אבל מרגיש כאילו נפשו נתונה בתוך בית האסורים סגור על מסגר, לכן הוא צועק אל השם הוציאה ממסגר נפשי", עכ"ד.

« מעלת האמונה קודמת למעלת התפלה!

בספר שומר אמונים (מאמר השגחה פרטיות פ"ד), כתב בשם הבעש"ט ז"ל, שאם האדם ח"ו באיזו צרה שלא תבוא, אז הסגולה הטובה ביותר לחזק לבבו מאוד בבטחון בה' אלוקינו ואז ישראל נושע בה' ולא להתפלל כלום על צרותיו בעת ההוא.

ומוסיף עוד (דרוש הבטחון פי"א): "היצה"ר מטריח עצמו בעידן צער ויסורים לקחת מהאדם מדת בטחונו, ואז (-כשיתחזק בבטחון בה') יראה פלאות בעזרת ה', כי הבטחון מועיל יותר מתפילה, כי אצל תפילה בודקין מן השמים אם הוא ראוי שיקובל תפילתו, משא"כ בבטחון כתיב וְהַבֹּטֵחַ בַּה' חֶסֶד יִסְבְּבֵנוּ (תהלים לב, ט), ואמרו חז"ל (ילקוט תהלים תשי"ט), אפילו רשע ובוטח בה' חסד יסובבנו".

וכדבריו כתב המגיד **מדובנא ז"ל** (ספר המדות שער הבטחון פ"ה), וז"ל: "המאמין בסיבה מה שתהיה, ומתיירא ממנה, גם אם הוא מתיירא ממלחמה, הפחד ההוא הוא הסיבה חזקה להביא עליו את אשר ירא ממנו, כמו שנאמר כי פֶּחַד פְּחָדָי וַיֶּאֱתַנִּי וְאֶשֶׁר יִגְרָתִי יָבֵא לִי (איוב ג, כה), ונאמר בְּהִשָּׁקֵט וּבְבִטָּחָה תִּהְיֶה גְבוּרַתְכֶם (ישעיהו לו, טו), ומה שמביא את הישועה הוא הבטחון".

"**לכן** צוה השי"ת להכריז בעת מלחמה מי הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב יִלָּךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ, וְלֹא יִמַּס אֶת לִבָּב אֶחָיו כְּלָבְבוּ (דברים כ, ח), דהמורא והפחד תפסידם במלחמה. הוא הדבר אשר אמרנו, כי שורש ומבוא הישועה הוא הבטחון השלם, ושורש הנפילה והתחלה הוא הפחד, ומעולם לא תבוא הישועה על לב מפחד, ולא מפלה על לב שליו".

"**כלל** העולה, פרי הבטחון - ההשגחה, וככל שמתחזק בבטחון מוסיף עליו השגחה ושפע האלקות, אבל כאשר ירפה בטחונו מסיר הקב"ה ההשגחה מעליו ומקרי הסיבות פוגעים בו", ע"כ דבריו הנלהבים.

« אפי' רשע הבוטח בה' חסד יסובבנו!!! »

צריכין לעצור כאן ולהתבונן ולשאול, האמנם יש דבר כזה, שכל יהודי ויהודי באשר הוא, ובאיזה מצב רוחני שהוא רק עומד, יש לו הזכות הזה, שאם הוא יבטח בה' הוא יישמר מכל צער ונזק, ואינו צריך לחשוש ל'שמא יגרום החטא', הלא מן הדין הרי הוא חייב לשלם על עוונותיו, ואיך יזכה להגנה גדולה כזו רק מחמת הבטחתו בה'.

אולם התשובה היא, שאכן כך היא, וחקוקה היא בדברי המדרש באופן שאינו משתמע לשני פנים, וכך הם דברי חז"ל (ילקוט שמעוני תהלים לב, ט): 'רַבִּים מִכְּאֹבִים לְרָשָׁע וְהַבֹּטֵחַ בַּה' חֶסֶד יִסְבְּבֵנוּ, אפילו רשע ובוטח בה' חסד יסובבנו". דהיינו, שהבוטח בה', על אף שהינו רשע שמגיע לו עונשים ויסורים, מ"מ מכיון שבוטח בה' חסד יסובבנו.

ואנו רואים את ענין זה כבר אצל אבינו רועינו אברהם אבינו ע"ה, שכאשר קיבל ההבטחה והתבשר על כך שיוולד לו בן שיירשנו אחר